

قوم بزرگوار

بنیادهای نظری انقلاب اسلامی در قرآن

www.ketab.ir

تحت اشراف

حجت الاسلام والمسلمین غلامرضا قاسمیان

مؤلفان

سید محمد جعفری نژاد

حمیدرضا رشدی

وحید ولوی

سرشناسه: جعفری نژاد، سیدمحمد، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور: قوم برگزیده: بنیادهای نظری انقلاب اسلامی در قرآن / مولفان سیدمحمد جعفری نژاد، حمیدرضا رشدی،
وحید ولوی؛ تحت اشراف: غلامرضا قاسمیان.
مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، کتاب جمکران، ۱۳۳.
مشخصات ظاهری: (۳۲۸) ص.؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک: ۱-۹۶۰-۹۷۳-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابخانه: ص. ۳۳۲ - ۳۳۷.
عنوان دیگر: بنیادهای نظری انقلاب اسلامی در قرآن.
موضوع: ابراهیم، پیامبر -- در قرآن
موضوع: Abraham (Biblical patriarch) -- In the Qur'an
موضوع: امت اسلامی -- جنبه های قرآنی
Ummah (Islam) -- Qur'anic teaching
اسلام و دولت -- جنبه های قرآنی
Islam and state -- Qur'anic teaching
یهودیان در قرآن
Jews in the Qur'an
شناسه افزوده: رشدی، حمیدرضا، ۱۳۶۹-
شناسه افزوده: ولوی، وحید، ۱۳۷۰-
شناسه افزوده: قاسمیان، غلامرضا، ۱۳۵۲-
رده بندی کنگره: ۷۴/الف/۴ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۵۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۴۳۱۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

مبغزیده

بنیادهای نظری انقلاب اسلامی در قرآن

تحت اشراف: حجت الاسلام وال مسلمین غلامرضا قاسمیان / مولفان: حمیدرضا رشدی، وحید ولوی،
سیدمحمد جعفری نژاد | انتشارات: کتاب جمکران | ویراستار: بتول علی | صفحه‌آرا: علی عبادی فرد
| طرز چاپ: سیدمحمد کاظم امیرحیدری | نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۳ | شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

دفتر مرکزی پژوهش و نشر، قم، خیابان

شهید فاطمی، کوچه ۲۸، پلاک ۶، انتشارات

کتاب جمکران، تلفن تماس: ۰۲۵۳۷۷۳۲۲۱۲

کد پستی: ۳۷۱۵۶۶۴۴۳

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار.....
۱۴	درباره این کتاب.....
۱۶	تقدیر و تشکر.....
۱۹	مقدمه.....
۲۲	سخنی چند درباره کتاب.....
۲۳	تقدیر و تشکر.....

بخش اول: معناشناسی قوم و امت برگزیده / ۲۵

۲۹	فصل اول: معناشناسی قوم و امت.....
۲۹	گفتار اول: معنای لغوی «قوم».....
۳۰	گفتار دوم: بررسی کاربردهای «قوم» در آیات قرآن.....
۳۰	مطلب اول: تطبیق معنای لغوی در آیات قرآن.....
۳۱	مطلب دوم: توسعه معنایی لفظ قوم در قرآن بر اساس وجه مشترک معنوی.....
۳۲	مطلب سوم: ایجاد قوم و هویت قومی با محوریت یک فرد.....
۳۳	مطلب چهارم: شخصیت واحد جمعی یک قوم در قرآن و عمل واحد قوم.....
۳۵	مطلب پنجم: لوازم توسعه معنای لفظ قوم در کاربردهای قرآن.....
۳۵	۱. قومیت فرازمانی.....
۳۶	۲. قومیت اخص.....
۳۶	مطلب ششم: جمع بندی معنای قوم در قرآن.....
۳۷	گفتار سوم: معنای لغوی «امت».....
۳۸	گفتار چهارم: بررسی کاربردهای «امت» در آیات قرآن.....

۱. سنت ابتلا ۱۹۳
۲. سنت تمییز و تمحیص ۱۹۳
۳. سنت نصرت ۱۹۳
۴. سنت استبدال ۱۹۴

فصل دوم: تبیین مهم‌ترین سنن قوم برگزیده ۱۹۵

- گفتار اول: سنت ابتلا ۱۹۵**
- مطلب اول: معنای ابتلا ۱۹۵
- مطلب دوم: گستردگی سنت ابتلا ۱۹۶
- مطلب سوم: ابتلای قوم برگزیده ۱۹۸
۱. تبیین ابعاد ابتلای قوم برگزیده ۱۹۸
- الف. قطعی بودن ابتلائات قوم برگزیده ۱۹۸
- ب. دامنه ابتلائات قوم برگزیده ۱۹۸
۲. غایت ابتلائات قوم برگزیده ۲۰۰
- الف. تبیین خیر و شر بودن ابتلائات ۲۰۰
- ب. بیان برخی از غایات و نتایج سنت ابتلا در قوم برگزیده ۲۰۱
- ج. تفاوت تمییز و تمحیص ۲۰۳
- د. ماجرای طالوت و نگاهی به نتایج سنت ابتلا در آن ۲۰۴
۳. وظیفه قوم برگزیده در ابتلائات ۲۰۷
- گفتار دوم: سنت تمییز ۲۰۹**
- مطلب اول: تبیین معنای سنت تمییز ۲۰۹
- مطلب دوم: تمییز اسلام از کفر؛ بستری برای عذاب کفار ۲۱۰
۱. تبیین حالت اول از سنت تمییز در قرآن ۲۱۰
۲. تمییز در دنیا نیز اتفاق می‌افتد ۲۱۲
۳. تراکم کفار در فرایند تمییز ۲۱۳
۴. هجرت و تمییز اختیاری؛ راهبردی برای عذاب کفار ۲۱۷
- مطلب سوم: تمییز ایمان از نفاق ۲۱۹
۱. تبیین حالت دوم از سنت تمییز در قرآن ۲۱۹
۲. راه‌های تمییز جریان نفاق ۲۲۱
- راه اول: جهاد ۲۲۲
- راه دوم: اوامر ولایی ۲۲۴
- گفتار سوم: سنت تمحیص ۲۲۵**

- مطلب اول: تبیین معنای سنت تمحیص ۲۲۵
- مطلب دوم: شواهد سنت تمحیص در قرآن ۲۲۶
- گفتار چهارم: سنت نصرت ۲۲۷
- مطلب اول: تبیین معنای سنت نصرت در قرآن ۲۲۷
۱. بررسی معنای اعانه ۲۲۷
۲. بررسی معنای امداد ۲۲۸
۳. بررسی معنای نصرت ۲۲۹
- مطلب دوم: قطعی بودن نصرت الهی ۲۳۰
- مطلب سوم: یاری خدا: شرایط نزول نصرت الهی ۲۳۳
- مطلب چهارم: مصادیق و لوازم «یاری خدا» در قرآن ۲۳۴
۱. یاری رسول خدا ۲۳۵
۲. جهاد در راه خدا ۲۳۷
۳. صبر و استقامت ۲۳۹
- الف. تعیین‌کننده بودن صبر در نبرد حق و باطل و دلیل تأخیر آن ۲۴۰
- ب. ارتباط بین کیفیت صبر و کیفیت نزول نصرت الهی ۲۴۳
۴. تقوای الهی ۲۴۴
- مطلب پنجم: شکست‌ناپذیری و فتح: نتیجه نصرت الهی ۲۴۷
- گفتار پنجم: سنت استبدال ۲۵۱
- مطلب اول: تبیین معنای سنت استبدال ۲۵۱
- مطلب دوم: معیار استبدال ۲۵۲
۱. عصیان در قوم برگزیده و نتایج آن ۲۵۲
۲. نمونه‌هایی از عفو قوم برگزیده ۲۵۵
۳. ترک جهاد و ارتداد ۲۵۸
- مطلب سوم: بررسی تاریخی سنت استبدال ۲۶۱
- فصل سوم: تبیین مصادیق ابتلائات قوم بنی اسرائیل ۲۶۵**
- گفتار اول: قارون: ابتلا به اشرافیت ۲۶۵**
- مطلب اول: قارون که بود؟ ۲۶۵
- مطلب دوم: ارتباط قارون با دستگاه فرعون ۲۶۶
- مطلب سوم: ماجرای فتنه قارون ۲۶۹
- مطلب چهارم: تبیین ابعاد مختلف فتنه قارون ۲۷۴
۱. ماهیت فتنه قارون ۲۷۴
۲. راه مقابله با فتنه اشرافیت ۲۷۵
- گفتار دوم: سامری: فتنه‌گری خواص ۲۷۶

- مطلب اول: سامری که بود؟ ۲۷۶
۱. نسب سامری ۲۷۶
۲. سامری: جوان انقلابی پیش از مهاجرت بنی اسرائیل ۲۷۷
- مطلب دوم: شرح ماجرای فتنه سامری در قرآن ۲۷۹
۱. بررسی تفاوت‌های نقل قرآن و تورات ۲۷۹
۲. ماجرای فتنه سامری بر اساس آیات قرآن ۲۸۰
- مطلب سوم: نقش تعجیل موسی علیه السلام در ایجاد فتنه سامری ۲۸۳
۱. تفریع فتنه سامری بر تعجیل موسی علیه السلام ۲۸۳
۲. علل تعجیل موسی علیه السلام در رفتن به کوه طور ۲۸۴
۳. تحقیق راجع به معنای «أولاء علی أثری» ۲۸۵
۴. ارتباط بین تعجیل موسی علیه السلام و بروز فتنه سامری ۲۸۶
- مطلب چهارم: ارتباط بین اندیشه حسی نگر بنی اسرائیل و فتنه سامری ۲۸۷
۱. مسئله «رؤیت خدا» و ارتباط آن با فتنه سامری ۲۸۷
۲. مصادیق نفوذ اندیشه حسی نگر در بنی اسرائیل ۲۹۲
- مطلب پنجم: عدم جمعیت از هارون علیه السلام و گرفتار شدن به فتنه سامری ۲۹۶
- مطلب ششم: معنای زینة القوم و نقش سرمایه داران بنی اسرائیل ۲۹۸
- مطلب هفتم: نقش محوری سامری در ایجاد فتنه ۳۰۱
۱. مراد از بصیرت سامری چیست؟ ۳۰۱
۲. نقش نفس اماره در ایجاد فتنه سامری ۳۰۴
- مطلب هشتم: سرانجام فتنه سامری ۳۰۵
۱. تبعات فتنه سامری برای بنی اسرائیل ۳۰۵
۲. سرنوشت سامری و مجسمه گوساله ۳۰۷
- مطلب نهم: جمع بندی ابعاد مختلف فتنه سامری ۳۰۹
- گفتار سوم: ابتلا در ماجرای ذبح بقره ۳۱۰
- مطلب اول: شرح ماجرای ذبح بقره ۳۱۰
- مطلب دوم: تبیین ابعاد ماجرای ذبح بقره ۳۱۴
۱. ذبح بقره: ابتلای چندوجهی ۳۱۴
۲. سنجش ایمان به غیب و ربوبیت خدا و نگاه مادی‌گرای بنی اسرائیل ۳۱۵
۳. سنجش ایمان به رسول الهی ۳۱۶
۴. چرا مأمور به ذبح گاو شدند؟ ۳۱۷
۵. عصیان بنی اسرائیل و نتایج آن ۳۱۸
- مرور مباحث بخش چهارم ۳۲۰

پیشگفتار

تاریخ همیشه اقیانوس درس‌ها و عبرت‌هاست و هر کس به آن مراجعه کند، با کوهی از معرفت مواجه خواهد شد. مطالعه و فهم تاریخ چنان ارزشمند است که امیرالمؤمنین علیه السلام در نامه ۳۱ نهج البلاغه به فرزند خود فرمودند:

أَيُّ بُنَىٰ إِنِّي وَإِنْ لَمْ أَكُنْ عُمِّرْتُ عُمَرَ مَنْ كَانَ قَبْلِي فَقَدْ نَظَرْتُ فِي أَعْمَالِهِمْ
وَفَكَّرْتُ فِي أَخْبَارِهِمْ وَسَرَّتُ فِي أَثَارِهِمْ حَتَّىٰ عُدْتُ كَأَحَدِهِمْ بَلْ كَأَنِّي بِمَا
انْتَهَىٰ إِلَيَّ مِنْ أُمُورِهِمْ قَدْ عُمِّرْتُ مَعَهُمْ إِلَىٰ آخِرِهِمْ؛ فرزندم، هرچند
من به اندازه همه کسانی که پیش از من بوده‌اند نزیسته‌ام، در کارهای
آنان نظر کرده‌ام و در اخبار آن‌ها اندیشیده‌ام و در آثارشان سیر کرده‌ام؛
چندان که همچون یکی از آنان شده‌ام و بلکه چنان بر کارهایشان
آگاهی یافته‌ام که گویی با اولین و آخرین آن‌ها زندگی کرده‌ام.

در مطالعه تاریخ بیش از آنکه اطلاع از وقایع تاریخی مهم باشد، فهم مسیر تاریخ اهمیت دارد؛ آن هم مسیری که تاریخ بر مدار تقابل حق و باطل طی کرده است؛ همان تقابلی که قرآن کریم بارها در خلال طرح داستان‌های تاریخی در مقابل چشمان ما قرار داده است. قرآن کریم که برترین منبع حصول معرفت و متقن‌ترین متن برای اطلاع از حقایق تاریخی است، تنها به ذکر رخداد‌های تاریخ نمی‌پردازد، بلکه در گذار از بیان کلیات وقایع تاریخی و گاه حتی بیان جزئیات

ارائه محتوای هر فصل به حجت الاسلام والمسلمین قاسمیان و مباحثه با ایشان برای اعمال اصلاحات لازم؛

نگارش اولیه متن تمام فصول در قالب نسخه اولیه کتاب قوم برگزیده؛
چاپ محدود نسخه اولیه کتاب و ارسال آن برای تعدادی از استادان و طلاب
فاضل و محققان قرآنی حوزه علمیه مشکات برای بازبینی مجدد؛
جمع‌آوری نظرهای طلاب فاضل برای نگارش متن نهایی؛
بازنویسی مجدد تمام متن کتاب قوم برگزیده؛
بازخوانی تمام متن کتاب و رفع ایرادات محتوایی و نگارشی؛
ارائه نسخه اولیه کتاب به استاد قاسمیان و اعمال تغییرات جزئی بر اساس
ارشادات ایشان.

هم‌زمان با تدوین متن کتاب در مراحل گفته شده، مباحث این کتاب، مکرر
در جمع‌های مختلف جوهری و دانشجویی نیز ارائه شد تا اشکالات محتوایی آن
برای محققان روشن شود.

تقدیر و تشکر

در پایان لازم است بیش از هر کس از استاد عزیزمان، حجت الاسلام
والمسلمین قاسمیان که در طول این سال‌ها به شیوه‌های مختلف از این تحقیق
قرآنی حمایت کرده و با ارشاداتشان شاگردان خود را بهره‌مند ساخته‌اند، قدردانی
کنیم. همچنین از طلاب محترم حوزه علمیه مشکات که در فرایند تحقیق و
بازبینی محتوا ما را از نظرهای محققانه خود برخوردار ساختند تشکر می‌کنیم.
مخصوصاً باید از زحمات دوست و برادر عزیزمان حجت الاسلام والمسلمین
محمد خلیلی که مقدمات تحقیق «قوم برگزیده» به قلم ایشان بود، صمیمانه
قدردانی کنیم. از مسئولان محترم مرکز راهبری برهان و سازمان دارالقرآن کریم نیز
به دلیل پشتیبانی‌های مختلف در مسیر تهیه این کتاب کمال قدردانی را داریم.
همچنین از مسئولان محترم انتشارات کتاب جمکران که زمینه چاپ و نشر

این کتاب را فراهم ساختند، قدردانی می‌نماییم.
بی‌شک کتاب پیش رو در چاپ اول خالی از نقص و ایراد نخواهد بود. لذا از
همه مخاطبان محترم و به‌ویژه طلاب فاضل و دانشجویان محترم تقاضا داریم
ما را از نظرهای خود درباره این کتاب بهره‌مند سازند.
در پایان کلام جبهه سپاس و شکر بر درگاه خدای متعال می‌ساییم و از او
خاضعانه مسئلت داریم از فضل و گرم خویش کاستی‌های ما را جبران کند و
گام‌های ما را در مسیر قرب خویش ثابت سازد تا ما نیز به جرگه مجاهدان راهش
پیوندیم؛ ان شاء الله.

اللهم انا نسئلك، منازل الشهداء

سید محمد جعفری نژاد، حمیدرضا رشیدی، وحید ولوی

سحرگاه روز ۲۹ ماه رمضان ۱۴۴۵